

This Question Paper contains 16 printed pages.
(Part - A & Part - B)

Sl.No. 0500124

003 (M)
(MARCH, 2019)
SCIENCE STREAM
(CLASS - XII)

प्रश्न पेपरनो सेट नंबर जेनी
साभेनुं वर्तुण OMR शीटमां
घट्ट करवानुं रहे छे.
Set No. of Question Paper,
circle against which is to be
darken in OMR sheet.

05

Part - A : Time : 1 Hour / Marks : 50

Part - B : Time : 2 Hours / Marks : 50

(Part - A)

Time : 1 Hour]

[Maximum Marks : 50

सूचना :

- 1) दिलेल्या प्रश्न पत्रिकेत Part - A मध्ये वस्तुनिष्ठ प्रकारचे एकूण 50 प्रश्न आहेत. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) प्रश्नांची क्रम संख्या 1 ते 50 आहे. प्रत्येक प्रश्नाला 1 गुण आहे.
- 3) प्रश्न पत्रिका ठिक पद्धतीने वाचने आणि योग्य पर्याय / विकल्प लिहा.
- 4) आपल्याला वेगळे दिलेले O.M.R. शिट मध्ये प्रश्नाच्या समोर (A) O, (B) O, (C) O आणि (D) O दिले आहे. ज्या प्रश्नाचे उत्तर योग्य आहे, ते विकल्पास गोलाकारास पेनने पूर्ण घट्ट (●) करायचे आहे.
- 5) दिलेल्या प्रश्नपत्रिकेत वरच्या उजव्या बाजूस प्रश्न पत्र शीट नंबरला O.M.R. शीट मध्ये उपलब्ध स्तंभ (कॉलम) मध्ये लिहा.

पद्य विभाग

- 1) कविते विषयी एक पत्र - कवयत्रि बोटावरचे शब्द कोठे ठेवते?
(A) कथा - कादंबरीत (B) डोळ्यात
(C) ओठात (D) तोंडात
- 2) दमयंती स्वयंवर प्रकारचे काव्य आहे.
(A) महाकाव्य
(B) नवकाव्य
(C) आख्यानकाव्य
(D) ग्रामीण काव्य

- 3) यापैकी कोणता षड्रिपु मानवाचा शत्रु नाही?
- (A) काम
(B) लोभ
(C) क्रोध
(D) माया
- 4) केशवसुतांची कोणती कविता यापैकी सामाजिक कविता नाही?
- (A) आम्ही कोण
(B) नवा शिपाई
(C) तुतारी
(D) स्फुर्ती
- 5) कविनी आपले कुंभ कशाचे आहे असे म्हटले आहे?
- (A) सोन्याचे
(B) पितळाचे
(C) मातीचे
(D) तांब्याचे
- 6) मानवाने कोणाचे बारसे साजरा केले?
- (A) मुलांचे
(B) प्रेषितांचे
(C) देवांचे
(D) सर्वांचे

- 7) वसंत आबाजी डहाके कविनी कोणत्या ग्रहासाठी प्रार्थना केली आहे?
- (A) बुध
(B) शनि
(C) गुरू
(D) पृथ्वी
- 8) बिरसा मुंडा यांच्या गिताचे शब्द कोणते?
- (A) ऊलगुलान
(B) चारूबसा
(C) उलीहातू
(D) एकात्मता।
- 9) आयुष्यावर कुठला कॅन्सर पसरत गेला असे कवि म्हणतो?
- (A) भ्रष्टाचाराचा
(B) मालकी हक्काचा
(C) अन्यायाचा
(D) अत्याचारांचा
- 10) रामजोशीच्या लावणीत कवि कोणाचे चरणकमळ वृढ करण्यास सांगतो.
- (A) आईचे
(B) शिवाचे
(C) वडिलांचे
(D) गुरूचे

- 11) कवि केशवसुतांनी 'गोफन केली छान' कशाची गाठ मारली आहे?
- (A) वैरांची
(B) दगडाची
(C) दोराची
(D) क्रोधाची
- 12) कवि उशाला काय घेत आहे?
- (A) तक्या
(B) चादर
(C) दगड
(D) पानांचा पाचोळा
- 13) यापैकी कोणते महाभूताचे तत्व नाही.
- (A) पृथ्वी
(B) वायु
(C) अग्नि
(D) मानव
- 14) बिरसा मुंडाचा जन्म या साली झाला होता.
- (A) 1865
(B) 1885
(C) 1875
(D) 1880
- 15) आयुष्याला कसली वस्त्रे घातली आहेत असे कवि म्हणतो?
- (A) सुती
(B) रेशम
(C) काँटन
(D) भरजरी

व्याकरण विभाग

- 16) कुस्करू नका ही सुमने जरी वास नसे तीळ यास - कोणत्या अलंकाराचे उदा. आहे?
- (A) अनुप्रास
(B) उपमा
(C) यमक
(D) श्लेष
- 17) लहान अभंगात प्रत्येक चरणात किती अक्षरे असतात?
- (A) दोन
(B) सहा
(C) चार
(D) आठ
- 18) 'स्वार्थ' या शब्दांचा विरुद्धार्थी शब्द लिहा.
- (A) आपलेपणा
(B) एकाकीपणा
(C) परकेपणा
(D) निः स्वार्थ
- 19) पदक्रमाच्या दृष्टीने खरे वाक्य कोणते?
- (A) तिला लहानपणा पासुन कलिंगडाची फार आवड.
(B) कलिंगडाची फार आवड तिला लहानपणा पासुन.
(C) लहानपणा पासुन तिला कलिंगडाची फार आवड.
(D) फार आवड तिला लहानपणा पासुन कलिंगडाची.

20) कमी व मोजकेच बोलणार - शब्द समुहाबद्दल एक शब्द लिहा.

- (A) मितभाषी (B) मुका
(C) अल्पभाषी (D) क्रर

21) 'नळे इंद्रासी असे बोलेजिले' - कोणता प्रयोग आहे?

- (A) कर्तरी प्रयोग
(B) भावे प्रयोग
(C) कर्मणी प्रयोग
(D) पुराण कर्मणी

22) नवरात्र - नऊ रात्रीचा समुह कोणता समास आहे?

- (A) अव्ययीभाव समास
(B) द्विगू समास
(C) तत्पुरुष समास
(D) द्वंद्व समास

23) 'रयत' या शब्दासाठी ग्रामीण शब्द कोणता आहे?

- (A) प्रजा (B) लोटणे
(C) ओझे (D) रोखलेले

24) 'डोके ताळ्यावर येणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ आहे?

- (A) डोके फोडणे (B) स्थिर होणे
(C) शुध्दीवर येणे (D) शांत राहाणे

25) गणपती या शब्दाला समानार्थी शब्द कोणता ?

- (A) भगवान (B) परमेश्वर
(C) देव (D) विघ्नहर्ता

■ खालील कविता वाचून दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (26 ते 30)

ऐल तटावर पैल तटावर हिरवाडी घेऊन
निळा सावळा झरा वाहतो बेटाबेटातुन
चार घरांचे गाव चिमुकले पैल टेकडीकडे
शेतमळ्यांची दाट लागली हिरवी गरदी पुढे
पायवाट पांढरी तयातुनी आडवी तिडवी पडे.
हिरव्या कुरणामधुन चालली काळ्या डोहाकडे
झाकळुनि जड गोड काळिमा पसरी लाटांवर
पाय टाकुनि जळात बसला असला औंदुबर

- बालकवी

26) कोणत्या रंगाचा झरा बेटाबेटातुन वाहत आहे ?

- (A) काळा - पांढरा (B) निळा सावळा
(C) पिवळा (D) लाल - गुलाबी

27) टेकडीच्या पलिकडे गावात किती घर आहेत ?

- (A) दोन (B) सहा
(C) चार (D) दहा

28) शेतमळ्यांची गरदी कोणत्या रंगाची आहे ?

- (A) लाल (B) निळी
(C) हिरवी (D) काळी

29) पांढरी पायवाट कशी जात आहे ?

- (A) सरळ (B) वाकडी - तिकडी
(C) आडवी - तिडवी (D) विरुद्ध

30) बालकविंच्या या कवितेत 'औंदुबर' काय आहे?

- (A) देव
- (B) वृक्ष
- (C) मानव
- (D) पक्षी

■ खालील गद्य उतारा वाचून दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे तुमच्या शब्दात लिहा. (31 ते 35)

ज्ञानदेवांची विठ्ठलभक्ती या दृष्टीने ज्ञानेश्वरांचे चरित्र पाहिले तर विठ्ठलभक्ती, वारकरी सांप्रदायाची उपासना त्यांच्या घराण्यात पूर्वीपासून होती . त्यांचे वडील विठ्ठलपंथ हे सत्सील, विरक्त वृत्तीचे नितीमान व विद्वान होते. त्यांनी व ज्ञानेश्वराची आई रूखमाबाई यांनी लहानपणी ज्ञानेश्वर, निवृत्तीनाथ, सोपानदेव मुक्ताबाई यांच्यावर सात्वीक संपन्न संस्कार केले. नंतर त्यांना निवृत्ती ज्ञानदेवादी चार मुले झाली. म्हणून सन्याशाची मुले असा हिनतेचा शुद्ध सदृश सिक्का त्यांच्यावर बसला. तत्कालीन समाजाने त्यांना अतिशय कठोर वागणुक दिली. मुक्ताबाईंच्या ताटीच्या अभंगावरून त्या सर्वांची धिरोदात वृत्ती दिसते. पैठण वासीयांनी त्यांच्या मौजी बंधनाला अनुमती दिली. पण ज्ञानदेवांनी ती नाकारली. कारण समाज व्यवस्था ज्या नितीनियमांच्या जोरावर बांधलेली आहे. ते नियम ढिले होऊ नयेत. अशी त्यांची इच्छा होती.

31) संत ज्ञानेश्वरांच्या घरात कोणती गोष्ट पूर्वापार चालत होती?

- (A) विद्वता
- (B) योग साधना
- (C) तप! साधना
- (D) विठ्ठलभक्ती

32) संत ज्ञानेश्वरांच्या आईचे नाव काय होते?

- (A) मीराबाई
- (B) धृपताबाई
- (C) रूखमाबाई
- (D) सखुबाई

33) ज्ञानेश्वर आणि भावंडे यांच्यावर कोणता सिक्का बसला ?

- (A) सन्याशाची मुले
- (B) न ऐकणारी मुले
- (C) अतिशय हुशार मुले
- (D) भांडखोर मुले

34) मुक्ताबाईच्या अभंगावरून ज्ञानेश्वराच्या भावंडांची कोणती वृत्ती दिसून येते ?

- (A) विद्वता
- (B) धिरोदात्तपणा
- (C) सत्याचा आग्रह
- (D) ज्ञान लालसा

35) ज्ञानेश्वरांनी मौजी बंधनाला मिळालेली अनुमती का नाकारली ?

- (A) त्यांना मुलांची गरज नव्हती म्हणून.
- (B) आई वडीलांना आवडले नसते म्हणून.
- (C) समाज व्यवस्थेचे नियम दिले होऊ नये म्हणून.
- (D) लोकांना राग येईल म्हणून.

गद्य विभाग

36) सरकारच्या बातमीदाराने चिठ्ठी कोणाला नेऊन दिली ?

- (A) सखाराम बापू
- (B) श्रीमंत रावसाहेब
- (C) रघुनाथराव पेशवे
- (D) माधवराव पेशवे

37) महात्मा ज्योतीबा फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना या साली केली?

- (A) 1873
- (B) 1885
- (C) 1875
- (D) 1883

38) विटा लावून छान वाफा कोणी तयार केल्या होत्या?

- (A) हरिदास
- (B) मोदी
- (C) शोभा
- (D) काशीबा

39) 'निद्रादेवीची आराधना' आबाच्या शेतात कशाचे पिक होते?

- (A) केळीचे
- (B) ज्वारीचे
- (C) उसाचे
- (D) साळवणीचे

40) हादग्याला किती फळांची माळा घालतात?

- (A) बारा
- (B) सोळा
- (C) चौदा
- (D) आठरा

41) महेश एलकुंचवार - लेखकाच्या आईचे वडील व आजोबा होते.

- (A) मामलेदार (B) शिक्षक
(C) कलेक्टर (D) कारकून

42) ही विज्ञानकथा आहे?

- (A) पुनरागमनायक (B) लाल चिखल
(C) चंद्रगुप्ताची अंगठी (D) आमचे नंदनवन

43) हे सवाई माधवराव पेशव्यांचे लहान बंधू आहेत.

- (A) सखाराम बापू (B) नारायणराव पेशवे
(C) रघुनाथराव पेशवे (D) शाहु महाराज

44) तीनशे पासून हजारपर्यंत पायदळाची तुकडी रांग.

- (A) पलटन (B) तुकडी
(C) बटालीयन (D) रेंज

45) लव परदेशातुन काय पाठवायचा?

- (A) डॉलर्स (B) पेढे
(C) पैसे (D) कपडे

46) पाहुणे म्हणुन कोण आले होते?

- (A) द.मा. मिरासदार (B) वसंत कानेटकर
(C) व. पु. काळे (D) गो. नि. दांडेकर

47) दोन दिवसांचा हादगा कोणाकडे असायचा ?

- (A) तात्यांकडे (B) शिवलाल उगारलालकडे
(C) झकुळीकडे (D) शाळेच्या मुलीकडे

48) 'नंदवंशाचा नाश करेल' अशी प्रतिज्ञा कोणी घेतली होती ?

- (A) आकबरने
(B) चंद्रगुप्ताने
(C) कौटिल्याने
(D) सिंकदरने

49) दामू मांग चार रूपयाच चन्हाट किती रूपयात सांगत होता ?

- (A) एक
(B) तीन
(C) दोन
(D) पाच

50) हादग्याच्या नऊ दिवसांपैकी किती दिवस वर्गात खिरापत वाटुन दिलेली असायची ?

- (A) पाच
(B) दहा
(C) सात
(D) आठ

003 (M)
(MARCH, 2019)
SCIENCE STREAM
(CLASS - XII)

(Part - B)

Time : 2 Hours]

[Maximum Marks : 50

सूचना :

- 1) हस्ताक्षर स्पष्ट लिहा.
- 2) प्रश्नपत्रिकेत Part - B मध्ये तीन विभाग आहेत आणि एकूण 1 ते 15 प्रश्न आहेत.
- 3) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत. या मध्ये पर्याय दिले आहेत.
- 4) उजव्या बाजूला प्रश्नाचे गुण दिले आहेत.
- 5) नविन विभाग नव्या पानावर लिहावे.
- 6) प्रश्नाचे उत्तर क्रमानुसार द्यावे.

विभाग - A (पद्यावर आधारित)

■ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[6]

- 1) दांभीक साधुविषयी तुकाराम महाराज काय सांगत आहे.
- 2) राजहंसाला सोडून दिल्यावर त्याने नलराजाची स्तुती कशी केली आहे?
- 3) कवी यशवंताची खरी कमाई कोणती?
- 4) आयुष्या भोवती काय निर्माण करावे असे कवी म्हणतात?

■ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[4]

5) 'एक प्रकारची प्रार्थना' समाजातील कोणत्या घटकांचे वर्णन कवीने केले आहे?

किंवा

केशवसुतांनी गोफणीच्या सहाय्याने कोणा-कोणावर हल्ला केला आहे?

विभाग - B (गद्यावर आधारित)

■ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[6]

6) रोहिणीचा वाढ दिवस साजरा करण्याचे का ठरवले?

7) विदर्भातील वसंत ऋतू बदल लेखीका काय म्हणते?

8) हिरड्या बेहड्याचा दृष्टान्तामध्ये परमेश्वर जीवासाठी काय काय करतो.

9) गुरूदेवांनी नरेंद्राला कोणत्या बाबतीत सक्ती केली नव्हती?

■ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[4]

10) 'लाल चिखल' - या पाठाची समर्पकता स्पष्ट करा.

किंवा

कालीयाने भोजराजाला जो शेर ऐकवला त्याचा अर्थ तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा.

विभाग - C (अर्थग्रहण आणि लेखन)

11) आपल्या शाळेत 5 सप्टेंबर 'शिक्षक दिन' या दिवशी वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. या विषयी अहवाल लेखन करा. [5]

12) खालील उताऱ्याचा 1/3 सारांश करा व उताऱ्यास योग्य शीर्षक द्या. [5]

स्वातंत्र्य ही सर्वोत्कृष्ट देणगी आहे. देव तुम्हाला राष्ट्र देऊ शकतो. पण स्वातंत्र्य ही आनोखी देणगी आहे. आपल्याला जर स्वातंत्र्य गमवायचे नसेल. तर आपण त्या बद्दल चे प्रेम व्यक्त करायला हवे. हे प्रेम उक्तीने आणि कृतीने व्यक्त केले पाहिजे. मी भारतीय आहे. आणि मला माझ्या देशाचा अभिमान आहे. असे नुसते बोलुन चालणार नाही. आपण आपल्या मातृभूमीला भुषणावह आहोत का? असा प्रश्न आपणच आपल्याला विचारला पाहिजे. त्यागातुन प्रेम व्यक्त होते. आम्ही आमच्या देशासाठी मरायला तयार आहोत का?

13) खालील गद्य उताऱ्याचा योग्य क्रम लावून वाक्य पुन्हा लिहा. [5]

ते ब्राम्हण होते. चाणक्य त्यांचे प्रभावक व्यक्तीत्व, विद्वत्ता कुशाग्र बुद्धी तसेच राष्ट्रप्रीती इतिहासात आजोड आहे. ते कौटील्य नावाने पण प्रसिध्द होते. चाणक्य हे त्यांच्या वडीलांच्या नावावरून पडलेले परिचीत नाव आहे. त्यांचे मुळनाव विष्णुगुप्त होते.

बाळपणाच्या अध्ययना नंतर ते तक्षशिला विद्यापीठात शिक्षणासाठी गेले. तेथे त्यांच्या कार्याची सुरवात झाली. बुंदलेखंडाच्या चणक नावाचे निवासी असल्याने ते चाणक्य म्हणुन ओळखले गेले. असे एक मत आहे. मगधचा राजपुत्र चंद्रगुप्त मौर्य त्यांचा शिष्य होता.

■ खालील पैकी कोणत्याही एका विषयावर दिलेल्या मुद्यांच्या आधारे सुमारे 200 ते 250 शब्दांत निबंध लिहा. [10]

14) जीवनात शिस्तीचे महत्व -

जीवनात शिस्त एक महत्वाचे स्थान - कुटुंबाला नवे वळण - मुलाबाळांवर संस्कार - शिस्तीमुळे वेळेचे महत्व - कामं नियमीत होतात. संस्कारी माणसाच्या जीवनाचा एक भाग.

किंवा

पुरग्रस्तांची व्यथा -

पावसाळ्यात नदीला भयंकर पुर - नैसर्गिक संकट - केरळ राज्यात भयंकर पुर - मानवहानी तसेच संपत्तीचे नुकसान - पुष्कळ लोक मरण पावले - सरकारी मदत अपूर्ण.

किंवा

चित्रपट समाज प्रबोधनाचे साधन -

चित्रपटाची सुरवात मनोरंजनाचे साधन समाजाला नवी दिशा
 1950 नंतर प्रगती समाजाला शिक्षण लोकांना जागृत करण्याचे काम
आधुनिक चित्रपट नवी पिढी.

- खालील दिलेल्या मुद्यांच्या आधारे गोष्ट तयार करा व त्यास योग्य शीर्षक द्या. [5]

15) शेतकरी गाढव बाजारात सामान लादुन नेई मिठाची पोती
 रस्त्यात नदी पूल नाही गाढव पाण्यात बसते मिठ विरघळते कापड
 जड होते..... शिक्षा मिळते.

किंवा

- खालील कल्पनेचा विस्तार करा.

आळसे कार्यभाग नसतो.

